

Θέμα: Η ομιλία του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Κώστα Γαβρόγλου στη έκτακτη Σύνοδο των Πρυτάνεων

Σε αντίθεση με το πολεμικό κλίμα που επιχειρούν κάποιοι να καλλιεργήσουν, η πεντάωρη συζήτηση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Κώστα Γαβρόγλου με τους πρυτάνεις των Πανεπιστημίων στην έκτακτη Σύνοδό τους που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο, αποδεικνύει ότι ο διάλογος για το σχέδιο νόμου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση συνεχίζει να γίνεται σε κλίμα εποικοδομητικό και μάλιστα, όπως διαβεβαίωσε ο κ. Γαβρόγλου, θα υπάρξουν και νέες τεχνικές βελτιώσεις.

Στην εισηγητική του ομιλία ο Υπουργός είπε:

Από τη στιγμή που δημοσιοποιήσαμε το αρχικό μας σχέδιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση μέχρι τώρα, έχει μεσολαβήσει ένας συστηματικός διάλογος τόσο στο πλαίσιο συζητήσεων με θεσμικούς παράγοντες -όπως είναι οι Σύνοδοι των Πρυτάνεων των Πανεπιστημίων, των Προέδρων ΤΕΙ, όλων των Κοσμητόρων, οι συνδικαλιστικοί φορείς- όσο και μέσω της δημόσιας διαβούλευσης ή δια του Τύπου. Δεχθήκαμε καλοπροαίρετες παρατηρήσεις, θετικά σχόλια, αλλά και σφοδρή κριτική συχνά εκφρασμένη με έναν λόγο ακαδημαϊκό, άλλες, όμως, φορές με έναν λόγο κομματικό. Θέλω λοιπόν εδώ να διευκρινίσω τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούμε και τη γενικότερη στόχευση του Υπουργείου Παιδείας. Στη συνέχεια θα απαριθμήσω ορισμένα από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε και τις προτάσεις μας για την επίλυση τους.

Ό,τι προσπαθούμε να κάνουμε εντάσσεται στο πλαίσιο των «μεταρρυθμίσεων υπό συνθήκες κρίσης». Αυτό, ως διαδικασία, περιλαμβάνει συγκεκριμένους όρους: Δεν έχουμε την ευχέρεια της επαρκούς χρηματοδότησης όσων θεωρούμε απαραίτητα· αντιμετωπίζουμε συσσωρευμένες στρεβλώσεις που δεν είναι συνήθεις σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες -όπως οι πελατειακές σχέσεις, οι συντεχνιακές νοοτροπίες- και βέβαια, βρισκόμαστε υπό καθεστώσ επιτροπείας, το οποίο δεν επιτρέπει γρήγορες και αποτελεσματικές κινήσεις στη βάση της δικής μας πολιτικής βούλησης. Και κάτι ακόμη: το σχέδιο νόμου λαμβάνει υπόψη τη διεθνή εμπειρία και θέλει να αξιοποιηθούν οι καλές πρακτικές διεθνώς. Έχει, όμως, σημασία να τονιστεί -όπως θα φανεί και παρακάτω- το εξής: η αξιοποίηση των διεθνών πρακτικών και η αναφορά σε αυτές πρέπει να γίνεται με εντιμότητα και συνέπεια από όλους μας και όχι επιλεκτικά όπως συνηθίζουν ορισμένοι από τους επικριτές μας.

Ακαδημαϊκοί κανόνες και συγκρότηση του ενιαίου χώρου Εκπαίδευσης- Έρευνας

Το σημαντικότερο, όμως, στοιχείο είναι ότι επιχειρούμε να θέσουμε ορισμένους βασικούς ακαδημαϊκούς κανόνες και ένα θεσμικό πλαίσιο σε ένα τοπίο που έχει ολοσχερώς απορρυθμιστεί. Και ενώ η ηγεσία πολλών ΑΕΙ έδωσε σκληρές μάχες ενάντια σε αυτήν την απορρύθμιση, ηγεσίες ορισμένων (ευτυχώς μικρού αριθμού) ΑΕΙ, με πράξεις και παραλήψεις τους ενίσχυσαν την απορρύθμιση αυτή. Το αποτέλεσμα είναι να έχουν δημιουργηθεί

ορισμένες δυσλειτουργικές καταστάσεις εντός των ΑΕΙ, οι οποίες αν δεν αντιμετωπιστούν με αποφασιστικότητα θα κυριαρχήσουν υπονομεύοντας τις υγιής καλές πρακτικές που ασκούνται από τη μεγάλη πλειοψηφία των ΑΕΙ.

Δεν χρειάζεται, όμως, μόνον η καθιέρωση κανόνων, αλλά και η ενίσχυση της ακαδημαϊκότητας, η ενίσχυση του αυτοδιοίκητου αλλά και η λογοδοσία των ΑΕΙ προς την κοινωνία. Όσα περιγράφουμε στο σχέδιο νόμου που έχει κατατεθεί έχουν ένα διακριτό σημείο αγκύρωσης, έναν σαφή στόχο, που ξεπερνά το οποιοδήποτε μικροπολιτικό όφελος, και αφορά τον πυρήνα της εκπαίδευσης και της έρευνας: όλες σχεδόν οι ρυθμίσεις, στις οποίες θα αναφερθώ αμέσως μετά, αποσκοπούν στη συντεταγμένη συγκρότηση του ενιαίου χώρου εκπαίδευσης - έρευνας. Αυτός είναι ο απώτερος στόχος, που είναι το αντίστοιχο της μεταρρύθμισης του 1982. Τότε το ζήτημα ήταν η αποτελεσματική αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού που παρέμενε αδρανολοποιημένο με το καθεστώς της έδρας. Σήμερα το ζήτημα είναι η αξιοποίηση του τεράστιου δυναμικού και των υποδομών που υπάρχουν στα Πανεπιστήμια, τα ΤΕΙ και τα Ερευνητικά Κέντρα. Ανθρώπινο δυναμικό και υποδομές πρέπει να συνδεθούν λειτουργικά και να παράξουν προστιθέμενη αξία, πράγμα που δε συμβαίνει σήμερα με τον τρόπο που αυτά λειτουργούν.

Είναι εντυπωσιακό ότι από την πρώτη στιγμή που δημοσιοποιήθηκαν τα βασικά στοιχεία του σχεδίου νόμου για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, υπήρξε μία επίθεση από την μεγάλη πλειοψηφία των ΜΜΕ, από δημοσιογράφους και ορισμένα μέλη ΔΕΠ ή τα συλλογικά τους όργανα καθώς και από πρυτάνεις, με χαρακτηρισμούς που δεν συμβάλλουν σε μία ψύχραιμη αποτίμηση του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ο πιο λάβρος, ένας Πρόεδρος ΤΕΙ, έσπευσε να μιλήσει για σχέδιο νόμου με χαρακτηριστικά πολιτικού εγκλήματος. Ένας πρώην πρύτανης διακήρυξε ότι το σχέδιο νόμου μας πάει πίσω στις πιο μαύρες μέρες του Πανεπιστημίου. Μπορεί η ηγεσία των Πανεπιστημίων να έχει τις όποιες αντιρρήσεις με την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, μπορεί καμιά φορά να ανταλλάσσονται λόγια που προκύπτουν από εκνευρισμό και όχι ορθολογικά επιχειρήματα, αλλά όταν η ηγεσία των ανώτατων ιδρυμάτων σιωπά μπροστά σε τέτοιες επικίνδυνες αναφορές, θεωρώ ότι δεν προστατεύει τον εαυτό της όσο της επιβάλλει ο θεσμικός της ρόλος. Θα μπορούσα να αναφέρω και άλλες πολλές απρεπείς αναφορές που κομματικοποιούν την κριτική στο σχέδιο νόμου (και κατά κανόνα από αυτούς που είναι λαύροι εναντίον της κομματικοποίησης), αλλά δεν θα το κάνω.

Έχει, λοιπόν, σημασία να δούμε ποια είναι τα βασικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν σήμερα στα οποία δίνει λύσεις το σχέδιο νόμου και να διερευνήσουμε αν υπάρχει συμφωνία ότι αυτά όντως αποτελούν προβλήματα προς λύση. Όπως ελπίζω να διαπιστώσετε, το σχέδιο νόμου συνεχώς βελτιώνεται και έχουν ληφθεί υπόψη πολλές από τις παρατηρήσεις της Συνόδου, των συνεδριάσεων Συγκλήτων αλλά και μεμονωμένων Πρυτάνεων και πολλών μελών ΔΕΠ. Ευχαριστώ τους πρυτάνεις με πολλούς από τους οποίους είχαμε ιδιαίτερα εποικοδομητικές συναντήσεις και συζητήσεις, ειδικά δε το Προεδρείο το οποίο με τις τεκμηριωμένες προτάσεις και την αυστηρή επιχειρηματολογία του συνέβαλλαν στη βελτίωση του σχεδίου νόμου.

Οι αλλαγές δεν είναι σημάδι αδυναμίας, αλλά έκφραση μιας κουλτούρας συνεννόησης. Εμείς ως Υπουργείο Παιδείας δεν έχουμε κανέναν πρόβλημα να προχωρήσουμε σε βελτιώσεις μετά από συζήτηση, αρκεί να μην αλλοιωθεί η φυσιογνωμία του σχεδίου νόμου που επιχειρεί να καθιερώσει ακαδημαϊκούς κανόνες και να επαναφέρει δημοκρατικές λειτουργίες και λογοδοσίες. Είναι εύκολο να γίνεται κριτική προς τον άλλον, είναι, όμως, ιδιαίτερα χρήσιμο να υπάρχει και αυτοκριτική από όλες τις πλευρές.

Ενίσχυση αξίας και καλών πρακτικών στα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Ας αρχίσουμε την απαρίθμηση των προβλημάτων:

1. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο οδήγησε στη δημιουργία εξαιρετικά σοβαρών προβλημάτων στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ). Συγκεκριμένα η τρέχουσα κατάσταση περιλαμβάνει:
  - Μεταπτυχιακά Προγράμματα με υπερβολικά μεγάλο αριθμό κατευθύνσεων
  - ΠΜΣ που διοργανώνονται από Τμήματα με ελάχιστο μόνιμο προσωπικό και Τμήματα που διοργανώνουν δυσανάλογα μεγάλο αριθμό ΠΜΣ σε σχέση με το μόνιμο προσωπικό τους
  - Ελλιπέστατη έως ανύπαρκτη ουσιαστική αξιολόγηση των ΠΜΣ,
  - ΠΜΣ των οποίων τα μαθήματα διαφέρουν ελάχιστα από τα αντίστοιχα προπτυχιακά και για αυτά υπάρχουν αναφορές από τους φοιτητές που αναρωτιούνται γιατί τα παρακολουθούν.
  - Πολλά ΠΜΣ των οποίων οι προϋπολογισμοί έχουν συνταχθεί με πολλά λάθη αλλά και προϋπολογισμοί υπερκοστολογημένοι
  - ΠΜΣ που είναι δωρεάν και ΠΜΣ που έχουν δίδακτρα που υπερβαίνουν τις 10.000 ευρώ (ελάχιστα και μέχρι 20.000 !). Τέτοιες υπερβολικές διαφορές στα δίδακτρα είναι εξαιρετικά δύσκολο να αιτιολογηθούν εντός ενός δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας και δεν συναντώνται σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα πράγμα που το ξεχνούν όσοι αναφέρονται στις ευρωπαϊκές πρακτικές
  - Πρέπει όλοι να είμαστε σε επιφυλακή ως προς την ποιότητα των εξ' αποστάσεως ΠΜΣ γιατί υπάρχουν ενδείξεις για τεράστιο αριθμό εγγεγραμμένων φοιτητών και όχι ιδιαίτερα διαφανή διαχείριση.
  - Τέλος, υπάρχουν ΠΜΣ στα οποία το ποσοστό των εσόδων που προορίζεται για αμοιβές προσωπικού είναι προκλητικά μεγάλο.

Αναρωτιόμαστε πού αλλού στην Ευρώπη (αλλά, ενδεχομένως, και στον υπόλοιπο κόσμο) υπάρχει τέτοιο καθεστώς στα ΠΜΣ; Όσοι κατηγορούν την ηγεσία του Υπουργείου ότι δεν γνωρίζει τι γίνεται αλλού και είναι εμμονική, ας έχουν το θάρρος να παρουσιάσουν κάποια παραδείγματα. Το υπουργείο έχει μελετήσει συστηματικά την κατάσταση σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως επίσης έχει μελετήσει ενδελεχώς και έχει αποκτήσει πλήρη γνώση της απαράδεκτης κατάστασης που επικρατεί σε ορισμένα ΠΜΣ. Στόχος του υπουργείου είναι από εδώ κι εμπρός να γίνει με

συναίνεση ένας εξορθολογισμός του χαοτικού τοπίου που επικρατεί στα ΠΜΣ.

Θα ήταν, όμως, άδικο ο μικρός αριθμός των ΠΜΣ στα οποία δεν τηρούνται οι καλές πρακτικές να οδηγήσει σε λάθος εντυπώσεις και συμπεράσματα για την ακαδημαϊκή αξία των πολλών καλών ΠΜΣ. Για αυτό και δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι:

- Πολλά ΠΜΣ κατάφεραν σε δύσκολους καιρούς να συγκροτήσουν ένα πρόγραμμα σπουδών εξαιρετικών ακαδημαϊκών προδιαγραφών
- Κατάφεραν να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τις ακαδημαϊκές και διοικητικές δυνατότητες που είχε το Τμήμα τους
- Ετοίμασαν προϋπολογισμούς μετά από συστηματική μελέτη όλων των παραμέτρων
- Καθόρισαν τα τέλη φοίτησης σύμφωνα με το κόστος και όχι τη ζήτηση των ΠΜΣ
- Κατάφεραν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση σημαντικών αναγκών των Ιδρυμάτων τους με την ορθολογική χρήση των τελών φοίτησης.

Το σχέδιο νόμου έρχεται να ενισχύσει την αξία των ΠΜΣ που εφαρμόζουν καλές πρακτικές και να σταματήσει την αυθαιρεσία των ΠΜΣ που έχουν διολισθήσει σε απαράδεκτες αντιακαδημαϊκές πρακτικές.

Κάποια πρόσθετα σημεία:

- Η Πολιτεία θα πρέπει να δηλώσει ότι η πλειοψηφία των διδασκόντων κατάφερε και καθιέρωσε την ακαδημαϊκή κουλτούρα που διέπει την δεύτερη κατηγορία ΠΜΣ, έδειξε έμπρακτα ότι η ακαδημαϊκή κοινότητα είναι σε θέση να σηκώσει το βάρος της οργάνωσης και λειτουργίας ΠΜΣ με υψηλό δείκτη ακαδημαϊκής και οργανωτικής επάρκειας. Για να προστατευθεί και να ενισχυθεί αυτή η κατηγορία, πρέπει η Πολιτεία να τη διαφυλάξει από τις αυθαιρεσίες μελών ΔΕΠ που δημιούργησαν μία απαράδεκτη κατάσταση.
- Η πρόταση μας είναι να αξιολογείται το κάθε ΠΜΣ σε τακτά διαστήματα μέσα από δύο ανεξάρτητες και αλληλοσυμπληρούμενες διαδικασίες ή μία μέσα από τους αξιολογητές που είναι στο μητρώο που συγκροτεί η Κοσμητεία και η άλλη μέσα από την ΑΔΙΠ.
- Υπάρχει η ένσταση ότι αν τα μέλη ΔΕΠ δεν έχουν το κίνητρο της επιπλέον αμοιβής δεν πρόκειται να λειτουργήσουν πολλά ΠΜΣ. Όπως καθημερινά δείχνει η εμπειρία και η πρακτική της πλειοψηφίας των μελών ΔΕΠ, το βασικό τους κίνητρο είναι η ηθική ικανοποίηση ότι εκπαιδεύουν τα εξειδικευμένα στελέχη και τους μελλοντικούς ερευνητές της χώρας μας, τους οποίους, συχνά, αξιοποιούν με επιτυχία στις ερευνητικές δραστηριότητες τα ίδια τα Ιδρύματα. Ας ρίξουν, λοιπόν, μια ματιά γύρω τους όσοι προβάλλουν το οικονομικό κίνητρο. Αν, όμως, υπάρχουν πρόσθετοι πόροι για να πληρωθούν μέλη ΔΕΠ γιατί με τα χρήματα αυτά να μην προσλαμβάνονται νέοι επιστήμονες; Εξάλλου τα εκπαιδευτικό προσωπικό των ΑΕΙ γνωρίζει καλά ότι υπάρχουν πολλές δυνατότητες για πρόσθετη αμοιβή από ευρωπαϊκά και εθνικά ερευνητικά προγράμματα. Αλλά υπάρχει και κάτι άλλο: που αλλού είναι

καθιερωμένη αυτή η πρακτική; Μήπως πίσω από τον ακαδημαϊκά προβληματικό τρόπο με τον οποίο δημιουργούνται οι πολλές κατευθύνσεις υπάρχουν και άλλοι λόγοι; Γνωρίζουμε, πχ., ότι στην Ευρώπη ουσιαστικά δεν υπάρχουν κατευθύνσεις αλλά διαφορετικά ΠΜΣ, και από τα οποία υπάρχει η δυνατότητα να παίρνουν μαθήματα φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι σε διαφορετικά ΠΜΣ; Το σχέδιο νόμου αυτά ακριβώς προτείνει και δεν καταλαβαίνουμε ποιο ακριβώς είναι το πρόβλημα.

- Θα πρέπει, επίσης, να υπογραμμιστεί μία άλλη διάσταση του σχεδίου νόμου: Οι ακαδημαϊκοί κανόνες που θεσπίζονται, έχουν στόχο την ποιοτική αναβάθμιση, τον ορθολογισμό στον υπολογισμό του κόστους και, άρα, των φοιτητικών τελών στο πλαίσιο της κυβερνητικής πολιτικής όπου κανένας νέος δεν θα μένει έξω από τα ΠΜΣ, αν ικανοποιεί τα ακαδημαϊκά κριτήρια εισαγωγής, ακόμα και αν δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να πληρώσει τα τέλη. Αυτή είναι η πολιτική της Κυβέρνησης και του Υπουργείου. Και αυτό ακριβώς σημαίνει η έμφαση στην ακαδημαϊκότητα και στην παροχή δυνατοτήτων στους νέους επιστήμονες να προχωρήσουν. Και εδώ διατυπώνουμε έναν αλγόριθμο όπου οι μη έχοντες δεν θα πληρώνουν τέλη φοίτησης, θέτοντας ταυτοχρόνως και ένα ανώτερο όριο στο ποσοστό όσων δεν θα πληρώνουν τέλη.

Επιπλέον, με το σχέδιο νόμου:

- Θεσμοθετείται σε επίπεδο Ιδρύματος, Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών που την απαρτίζουν όλοι οι Κοσμήτορες και με πρόεδρο τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων.
- Το μοναδικό στάδιο όπου το Υπουργείο έχει δικαίωμα αναπομπής θα θωρακισθεί θεσμικά, μέσω επιτροπής, στην οποία θα συμμετέχουν και Πρυτάνεις. Το μόνο, επαναλαμβάνω, το μόνο κριτήριο θα είναι αν ο προϋπολογισμός και τα τέλη εγγραφής κινούνται στο πλαίσιο των αποφάσεων του ΣΤΕ και είναι ανταποδοτικά τα τέλη εγγραφής. Υπάρχει κάποια πρόταση για να μην έχει κανέναν απολύτως έλεγχο του Υπουργείο;
- Εξασφαλίζουμε υποτροφίες για φοιτητές που θα σπουδάζουν σε ΠΜΣ.
- Ενισχύουμε τα δωρεάν ΠΜΣ με την κατανομή του της χρηματοδότησης από τον κρατικό προϋπολογισμό.
- Όλα τα υπάρχοντα και τα καινούργια ΠΜΣ πρέπει να περάσουν από διαδικασία ελέγχου με βάση κριτήρια που θεσπίζονται στο εν λόγω σχέδιο νόμου.

Έχει σημασία ότι καμία Σύγκλητος δεν θεώρησε ότι έπρεπε να συζητήσει συστηματικά τα προβλήματα που υπάρχουν στο τοπίο των ΠΜΣ. Παρ' όλα αυτά αν δει κανείς ποια ήταν τα σημεία της απόφασης της 82^{ης} Συνόδου Πρυτάνεων στις 15 Οκτωβρίου 2016, στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας σχετικά με το σχέδιο νόμου για τα ΠΜΣ, όλα όσα αναφέρονται εκεί έχουν ήδη ενσωματωθεί στην αρχική μορφή του σχεδίου νόμου.

**Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης στα κάθε ΑΕΙ-Συνεργασία
ΑΕΙ, ΤΕΙ, Ερευνητικών Κέντρων με Περιφέρειες**

2. Το σχέδιο νόμου έχει σαν στόχο να βάλει τάξη στο άναρχο καθεστώς λειτουργίας των εξ' αποστάσεως προγραμμάτων και των προγραμμάτων που εντάσσονται στη Δια Βίου Εκπαίδευση. Και εδώ η προσπάθεια μας εστιάζεται στο να τεθούν κανόνες. Για τα εξ' αποστάσεως προγράμματα θα έρθει σύντομα συγκεκριμένος νόμος που θα ορίζει αυστηρά κριτήρια λειτουργίας τους αλλά και αξιολόγησης τους μιας και έχει διαπιστωθεί χαμηλή ποιότητα σε πολλά από αυτά. Για τα προγράμματα που αναφέρονται στη Δια Βίου Εκπαίδευση, αναγνωρίζοντας τον καθοριστικό ρόλο που θα πρέπει να παίζουν τα ΑΕΙ σε αυτόν τον τομέα, ιδρύουμε σε κάθε ΑΕΙ Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης με επιστημονικό συμβούλιο που θα απαρτίζεται από εκπροσώπους Σχολών, όπου θα προεδρεύει ο καθ' ύλην αρμόδιος αντιπρύτανης και θα εποπτεύεται από τη Σύγκλητο. Με αυτόν τον τρόπο καθιερώνονται και εδώ κανόνες ακαδημαϊκοί, ώστε να αποτρέψουν τη συσσώρευση σοβαρών προβλημάτων αδιαφάνειας και χαμηλής ποιότητας που έχουν διαπιστωθεί.
3. Για πολλά χρόνια γίνεται συζήτηση για τη συμβολή των ΑΕΙ σε ένα αναπτυξιακό σχέδιο κάθε Περιφέρειας. Τώρα, για πρώτη φορά, στο πλαίσιο του Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης και Έρευνας, δίνεται η δυνατότητα θεσμικής συνεργασίας και συνεννόησης μεταξύ Πανεπιστημίων, ΤΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων μίας Περιφέρειας, μέσω των Ακαδημαϊκών Περιφερειακών Συμβουλίων Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, για τη διαμόρφωση αναπτυξιακών προτάσεων με τη σύμφωνη πάντα γνώμη των Διοικήσεων των Ιδρυμάτων και τη συνεργασία του Εθνικού Συμβουλίου Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ανθρωπίνου Δυναμικού (Ε.Σ.Ε.Κ.Α.Α.Δ.).
4. Η Πολιτεία για δεκαετίες αγνόησε την επίλυση του θέματος των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων από πολλά Τμήματα των ΑΕΙ. Το πρόβλημα αυτό αποτελεί ένα από τα πιο σύνθετα κοινωνικά προβλήματα και για πρώτη φορά δημιουργούνται συνθήκες επίλυσής του. Σήμερα οι απόφοιτοι 195 από τα 431 Τμήματα των Πανεπιστημίων και ΤΕΙ δεν έχουν επαγγελματικά δικαιώματα. Το Υπουργείο έχει ήδη συλλέξει τις προτάσεις των Τμημάτων συναφών αντικειμένων με στόχο την θεσμοθέτηση των προσόντων που αποκτούν οι απόφοιτοι ομοειδών Τμημάτων. Επιπλέον, με την απονομή του ενιαίου τίτλου σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου στα Τμήματα που έχουν πενταετή προγράμματα σπουδών και την δημιουργία επιτροπών με εκπροσώπους των μηχανικών των Πολυτεχνικών Σχολών αλλά και των Σχολών Μηχανικών των ΤΕΙ, δημιουργούνται για πρώτη φορά οι όροι επίλυσης αυτού του τόσο σοβαρού προβλήματος.
5. Επιπλέον, ιδρύονται νέες διετείς δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα ΑΕΙ στα οποία θα έχουν πρόσβαση απόφοιτοι των ΕΠΑΛ, που θα παρέχουν πιστοποιημένα διπλώματα επιπέδου 5 του

Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων. Οι προτάσεις για την ίδρυση τους προβλέπονται στο σχέδιο νόμου και θα λειτουργούν μόνον μετά από τη σύμφωνη γνώμη των Συγκλήτων.

6. Ξεχνάμε, δυστυχώς, την βασική αποστολή των ΑΕΙ που είναι η προπτυχιακή διδασκαλία. Η απορρύθμιση έχει και εδώ σοβαρότατες επιπτώσεις, πολλά προπτυχιακά είναι στον αυτόματο πιλότο, αλλά και πολλά μέλη ΔΕΠ «αναθέτουν» προπτυχιακά μαθήματα σε μεταπτυχιακούς ή υποψηφίους διδάκτορες. Έχουμε καθιερώσει τον θεσμό του υποτρόφου για διδακτική εμπειρία, αλλά φοβόμαστε ότι η σιωπή πολλών Πρυτάνεων γύρω από τα προπτυχιακά μαθήματα και προγράμματα σπουδών δεν είναι κάτι το θεμιτό.
7. Το ισχύον θεσμικό καθεστώς οδήγησε σε μία εξαιρετικά σοβαρή απορρύθμιση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στα ΑΕΙ. Δεν νοείται, για παράδειγμα, να γίνονται συνεδριάσεις των Συγκλήτων με περισσότερα από 100 θέματα στην ημερήσια διάταξη. Η Δημοκρατία δεν ενισχύεται με αυτόν τον τρόπο. Για την έστω μερική αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, προβαίνουμε στις εξής νομοθετικές παρεμβάσεις:
  - Επανειδρύουμε τα Πρυτανικά Συμβούλια και
  - Δίνουμε περισσότερες και ουσιαστικές αρμοδιότητες στους Κοσμήτορες και τις Κοσμητείες
  - Δεν διακόπτεται καμία θητεία, ολοκληρώνεται ο θητεία όλων των μονοπρόσωπων οργάνων.

Αποκομματικοποίηση της διοίκησης στα Πανεπιστήμια – Εκλογή πρύτανη, αντιπρύτανη

8. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα καθημερινής λειτουργίας των ΑΕΙ που υπονομεύουν τον δημοκρατικό χαρακτήρα του θεσμού. Ο υπερ-συγκεντρωτικός θεσμός του Πρύτανη, η μη συμμετοχή όλων των Τμημάτων στις Συγκλήτους, η ουσιαστική ανυπαρξία και η αναποτελεσματικότητα των Συμβουλίων Ιδρύματος, όπως προέκυπτε από την ίδρυσή τους, αλλά και την πρακτική τους τα τελευταία χρόνια, η έλλειψη φοιτητικής συμμετοχής, το αρρύθμιστο πανεπιστημιακό άσυλο είναι ορισμένα από αυτά τα προβλήματα. Το σχέδιο νόμου προτείνει μία πολύ πιο δημοκρατική ανάδειξη της διοίκησης: εκλέγονται οι πρυτάνεις και οι αντιπρυτάνεις με μονοσταυρία από διαφορετικά ψηφοδέλτια, εξασφαλίζοντας μία πιο πλουραλιστική εκπροσώπηση του εκπαιδευτικού προσωπικού, αποκομματικοποιώντας τη διαδικασία, περιορίζοντας την κυριαρχία των πολυπληθών Τμημάτων και παρέχοντας μία νομιμοποίηση για τους αντιπρυτάνεις. Επίσης με αυτόν τον τρόπο δεν θα ισχύει πια η λογική του “winner takes it all” και δίνεται η δυνατότητα σε άξια μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας να συμμετέχουν στην εκλογική διαδικασία χωρίς την εμπλοκή σε σχήματα τα οποία μέχρι τώρα χαρακτηρίζονταν εν πολλοίς, από την πολιτικο-ιδεολογική τους ταυτότητα. Ο αντίλογος σε αυτήν την πρόταση

εξαντλήθηκε στην “πρόβλεψη” ότι δεν θα μπορεί να συνεννοηθεί ο Πρύτανης με τους Αντιπρυτάνεις. Προκαλεί εντύπωση η εμμονή σε αυτή την αντίρρηση. Το ενδεχόμενο αυτό είναι υπαρκτό. Αλλά, επειδή όλοι παροικούμε στην Ιερουσαλήμ, οι δυσαρμονίες εντός των υποτιθέμενων ομοιογενών πρυτανικών σχημάτων είναι γνωστές, όπως άλλωστε συνέβη σε αρκετές περιπτώσεις με παλαιότερα πρυτανικά σχήματα που είτε είχαν εκλεγεί ως ενιαίο σχήμα είτε είχε διορίσει ο Πρύτανης τους Αντιπρυτάνεις. Δεν μπορεί όμως να γίνει κατανοητό γιατί σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον όπως είναι αυτό των ΑΕΙ, όπου η συζήτηση, η συνεργασία, η συναίνεση και η σύνθεση αποτελούν δομικά στοιχεία του, να υπάρξει δυσλειτουργία και ασυνεννοησία στο θέμα αυτό. Όλοι οι εκλεγέντες πρυτάνεις και αντιπρυτάνεις οφείλουν να συνεργαστούν. Το οφείλουν πρωτίστως στους συναδέλφους καθηγητές που θα τους εμπιστευθούν και θα τους τιμήσουν με την ψήφο τους. Άλλωστε η ικανότητα συνεργασίας αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της διοίκησης σε κάθε επίπεδο. Την ώρα που η κοινωνία έχει την απαίτηση να συνεννοούνται οι ασκούντες διοίκηση ακόμα και στο υψηλότερο επίπεδο όπου η πολιτική διαφοροποίηση είναι ισχυρή ως ειδοποιός διαφορά των κομμάτων και των πολιτικών φορέων, οι εκπρόσωποι των Διοικήσεων των Ιδρυμάτων συνεχίζουν να θεωρούν αδύνατη τη συνεννόηση στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης λόγω της ξεχωριστής εκλογής πρυτάνεων-αντιπρυτάνεων. Έχουν άραγε σκεφτεί ποιο είναι το μήνυμα που εκπέμπουν στην κοινωνία ως πνευματική ηγεσία του τόπου;

9. Έκπληξη, επίσης, προκαλεί η ευκολία με την οποία διάφοροι απαξιώνουν με τόση μεγάλη επιπολαιότητα τη συμμετοχή των φοιτητών στα όργανα διοίκησης. Είναι γνωστό ότι υπήρξαν πολλά παρατράγουδα και συναλλαγές στα οποία είχαν αφενός ευθύνη και μέλη ΔΕΠ αλλά δεν αποτράπηκαν όταν με το ισχύον καθεστώς δεν υπάρχει ουσιαστική φοιτητική συμμετοχή. Άραγε τι φοβούνται όσοι με τόση ένταση απορρίπτουν αυτήν την διάταξη; Ότι οι φοιτητές ως ενήλικες θα είναι σε θέση να εκφράζονται για μία σειρά θέματα που κάποιος θέλουν να μην παίρνουν τόση μεγάλη δημοσιότητα; Ότι για ένα θεσμό είναι θέμα υγιούς συγκρότησης όταν στις συνεδριάσεις των οργάνων του συμμετέχουν όλοι όσοι απαρτίζουν τον συγκεκριμένο θεσμό; Ότι κάνει τους φοιτητές πιο υπεύθυνους πολίτες αφού τους υποχρεώνει να έχουν και οι ίδιοι την ευθύνη της λειτουργίας του ιδρύματος;
10. Τέλος ενισχύουμε την αυτοτέλεια μεταβιβάζοντας αρμοδιότητες που είχε το Υπουργείο και που οδηγούσε σε περιττές γραφειοκρατικές καθυστερήσεις.
11. ΕΕΠ-ΕΔΙΠ- ΕΤΕΠ. Η δυνατότητα ανάθεσης αυτοδύναμου διδακτικού έργου των κατηγοριών αυτών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, που έχουν τα ανάλογα προσόντα, περιέρχεται στην καθ' ύλην αρμόδια Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Θα υπάρξει αξιολόγηση και επιβράβευση του έργου τους για την ενίσχυση του ερευνητικού και

εκπαιδευτικού τους έργου. Επιπλέον συμμετέχουν οι εκπρόσωποι των κατηγοριών αυτών στα πολυπρόσωπα όργανα.

12. Για πρώτη φορά ρυθμίζονται πολλά από τα θέματα των ΕΛΚΕ. Μία επιτροπή αποτελούμενη από Πρυτάνεις, μετά από πολύμηνες συζητήσεις με παράγοντες του Υπουργείου Οικονομικών και Παιδείας κατάφερε να καταλήξει σε ένα κείμενο που αποτελεί μία πρώτη θετική έκβαση. Υπάρχει ακόμη αρκετός δρόμος για να επιλυθούν προβλήματα που δημιουργεί η παράλογη γραφειοκρατία του καθεστώτος που διέπει τους ΕΛΚΕ. Υπάρχουν ακόμη ορισμένα προβλήματα που δεν έχουν επιλυθεί και οι συζητήσεις συνεχίζονται. Επίσης άμεσα θα αρχίσουν συζητήσεις ως προς τον χρόνο καταβολής των χρημάτων από τον κρατικό προϋπολογισμό όπως και για το 30% των αποθεματικών.

13. Αφήσαμε στο τέλος το θέμα της παραβατικότητας. Είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα, για το οποίο οι περισσότερες διοικήσεις των ΑΕΙ δεν έκαναν πάντα αυτά που τους αναλογούσαν και μπορούσαν να κάνουν εκ του θεσμικού τους ρόλου, παρά μετέθεταν το πρόβλημα εξολοκλήρου στο Υπουργείο και στην Πολιτεία. Τελευταία μάλιστα μετέτρεψαν αυτή τη δική τους αδράνεια και αδιαφορία σε μία απαράδεκτη και πέρα από κάθε δεοντολογία επίθεση ενάντια στο Υπουργείο Παιδείας, ταυτιζόμενοι δυστυχώς με της άφρονες αντιπολιτευτικές φωνές που κατηγορούν την Κυβέρνηση ότι τάχα ενισχύει την ανομία γενικότερα. Το πρόβλημα είναι υπαρκτό, όπως άλλωστε έχει αναγνωριστεί από όλες τις πλευρές, αλλά είναι και εξαιρετικά σύνθετο. Για την συστηματική μελέτη της παραβατικότητας στα ΑΕΙ στο πλαίσιο της διάταξης που υπάρχει για το άσυλο, προτείνουμε τη συγκρότηση μία επιτροπής στην οποία θα προεδρεύει ο ΓΓ του Υπουργείου Παιδείας και στην οποία θα συμμετέχουν εκπρόσωποι από το Υφυπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Υπουργείο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υπουργείο Υγείας, όπως και τρεις πρυτάνεις ή αντιπρυτάνεις.

Όπως έχω τονίσει στην ομιλία μου, επαναλαμβάνω ότι το Υπουργείο θέλει να ακούσει όλες τις καλόπιστες προτάσεις. Γνωρίζετε ότι ήδη στο σχέδιο νόμου έχουν ενταχθεί πολλές από τις προτάσεις που έχουν διατυπωθεί και παραμένουμε ανοιχτοί στην αντίληψη ότι 'κλειδί' μιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης είναι η συναίνεση.